

Høringsnotat 24. juli 2009

Utkast til forskrift om utfylling og gjennomføring av bestemmelsene om alderspensjon i folketrygdloven og utkast til forskrift til utfylling og gjennomføring av regulering av alderspensjon og av grunnbeløpet i folketrygden

1. INNLEDNING	3
2. FORSKRIFT TIL UTFYLING OG GJENNOMFØRING AV REGULERING AV ALDERSPENSJON OG AV GRUNNBELØPET I FOLKETRYGDEN.....	3
3. FORSKRIFT TIL UTFYLING OG GJENNOMFØRING AV KAPITTEL 19 OG KAPITTEL 20 OM ALDERSPENSJON I FOLKETRYGDEN	4
3.1 PENSJONSOPPTJENING FOR DAGPENGEMOTTAKERE.....	4
3.2 PENSJONSOPPTJENING VED OMSORGSARBEID	5
3.2.1 Omsorg for små barn.....	5
3.2.2 Omsorg for syk, funksjonshemmet eller eldre pensjon	6
3.3 FORHOLDSTALL OG DELINGSTALL	6
3.4 MINSTE PENSJONSIVÅ FOR PENSJONISTEKTEPAR	6
3.5 OMREGNING AV PENSJON PÅ GRUNNLAG AV OPPTJENING MV. ETTER PENSJONSUTTAK.....	6
3.6 BEREGNING AV EFFEKTEN AV LEVEALDERSJUSTERINGEN VED 67 ÅR VED REGULERING AV GARANTIPENSJON OG SATSENE FOR MINSTE PENSJONSIVÅ.....	8
3.7 REGULERING VED ENDRING AV PENSJONSGRAD	9
3.8 GARANTI FOR OPPTJENTE RETTIGHETER	9
3.9 FASTSETTING AV PENSJONSBEHOLDNING FOR PENSJONSGIVENDE INNTEKT OG PENSJONSPØENG MV. OPPTJENT FØR 1. JANUAR 2010.....	9
3.10 OVERGANGSBESTEMMELSER.....	10
4. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER.....	10
UTKAST TIL FORSKRIFTER – VEDLEGG	10

1. Innledning

Ved lov 5. juni 2009 nr. 32 om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon) er det gitt regler om ny alderspensjon i folketrygden, jf. Ot.prp. nr. 37 (2008-2009) Om lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon). Det er forutsatt i forarbeidene at tekniske regler til utfylling og gjennomføring av lovbestemmelsene skal gis i forskrift.

Lovbestemmelsene for dagens alderspensjon (kapittel 19) og ny alderspensjon (kapittel 20) og tilhørende forskriftshjemler er på mange områder parallelle. Departementet foreslår derfor at det fastsettes felles forskriftsbestemmelser for kapittel 19 og 20 der dette er hensiktsmessig. Departementet foreslår videre at det fastsettes en samleforskrift med bestemmelser til utfylling og gjennomføring av nye regler for alderspensjon i folketrygdloven. Det er lagt opp til at samleforskriften skal være inndelt i kapitler etter tema som refererer til hjemler både i kapittel 19 og 20. Samleforskriften er utarbeidet i nært samarbeid med Arbeids- og velferdsetaten.

Departementet har i tillegg til samleforskriften utarbeidet forslag til forskrift til utfylling og gjennomføring av regulering av alderspensjon og av grunnbeløpet i folketrygden. Denne forskriften skal fastsettes av Kongen i statsråd.

2. Forskrift til utfylling og gjennomføring av regulering av alderspensjon og av grunnbeløpet i folketrygden

Reguleringen av grunnbeløpet følger i dag retningslinjene som ble vedtatt av Stortinget 28. mai 2003, jf. Innst. S. nr. 223 (2002-2003). Prinsippene for regulering av opparbeidede pensjonsrettigheter og pensjoner under utbetaling er nå lovfestet. De årlige vedtakene om regulering skal fastsettes ved kongelig resolusjon, ikke i form av stortingsvedtak.

Departementet foreslår at lønnsbegrepet og forventet lønnsutvikling presiseres i forskriften. I Ot.prp. nr. 37 (2008-2009) punkt 8.8.4 er det lagt til grunn at lønnsveksten fortsatt skal beregnes slik det følger av Stortingets retningslinjer av 28. mai 2003. I retningslinjene heter det blant annet:

”Vanta inntektsutvikling for yrkesaktive blir fastsett med utgangspunkt i inntektsoppgjera for lønnstakarar i alt. Det skal følgje med eit bakgrunnsmateriale som viser kva tala for venta inntektsutvikling for yrkesaktive er basert på og andre tilhøve som har hatt innverknad på fastlegginga av grunnbeløpet. Materialet skal også vise korleis inntektsutviklinga har vore for yrkesaktive og pensjonistar siste år og i dei seinere åra. Oversikt over utviklinga for yrkesaktive i alt baserast på materiale om lønnsutviklinga frå Det tekniske berekningsutvalet for inntektsoppgjera”

Til grunn for forventet lønnsutvikling i reguleringsåret legges regjeringens anslag for forventet lønnsvekst for alle grupper kommende år til grunn. Til grunn for justeringen for eventuelt avvik mellom forventet og faktisk lønnsutvikling siste år legges Det tekniske beregningsutvalgets årlige rapport ”Om grunnlaget for inntektsoppgjørene”.

Det følger av dagens retningslinjer at lønnsutviklingen skal korrigeres dersom det foreligger særlige forhold. I Innst.S. nr. 223 (2002-2003) Innstilling fra sosialkomiteén om vurdering av retningslinjene for trygdeoppgjøret uttaler komitéens flertall:

”Med ”spesielle forhold” menes her en lønnsutvikling for enkeltgrupper som ikke bare skyldes et rent lønnstillegg, men også endrede oppgaver eller endret arbeidstid, og som dermed medfører at en sammenligning av lønnsutviklingen mellom de årene der forutsetningene ble endret, får redusert relevans.”

En slik korreksjon ble gjort i trygdeoppgjøret for 2002 ved at det ble holdt utenfor særskilte elementer i oppgjøret for skoleverket. Det ble vist til at de særskilte tilleggene for skoleverket hadde sin motpost blant annet i at lærerne skulle øke undervisningstiden pr. uke. På tilsvarende måte legger departementet til grunn at det også framover skal kunne tas hensyn til særlige forhold som lønnsutvikling for enkeltgrupper. Det vises til § 2 i forskriftsforslaget.

I Ot. prp. nr. 37 (2008-2009) Om lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon) er det forutsatt at drøftingene med pensjonistenes, de funksjonshemmedes og arbeidstakernes organisasjoner videreføres. Departementet foreslår at forslaget til fastsetting av lønnsveksten som skal legges til grunn for de årlige reguleringene av alderspensjon og grunnbeløpet i folketrygden skal drøftes før reguleringene behandles i statsråd. Det vises til forskriftsforslaget § 3.

I § 4 foreslås det en hjemmel for departementet til å fastsette forskrift om regulering av garantipensjon og satsene for minste pensjonsnivå med regler som presiserer hva som menes med ”effekten av levealdersjusteringen for 67åringer i reguleringsåret”. Det vises til nærmere omtale i avsnitt 3.7.

3. Forskrift til utfylling og gjennomføring av kapittel 19 og kapittel 20 om alderspensjon i folketrygden

3.1 Pensjonsopptjening for dagpengemottakere

Etter folketrygdloven § 20-7 får et medlem som mottar dagpenger etter loven kapittel 4 i loven pensjonsopptjening på grunnlag av inntekten som dagpengene er beregnet ut fra. Årlig pensjonsopptjening tilsvarer 18,1 prosent av inntekt opp til 7,1 ganger grunnbeløpet. Kapittel 2 i samleforskriften omhandler bestemmelser om pensjonsopptjeningen for dagpengemottakere.

Departementet foreslår her at inntektsgrunnlaget for pensjonsopptjening ved mottak av dagpenger skal fastsettes sjablongmessig. Det er administrative hensyn som begrunner forslaget. Når inntekten forut for dagpengeperioden ikke er høyere enn 6 G foreslås det at inntekt for pensjonsopptjening fastsettes på bakgrunn av utbetalte dagpenger omregnet til 100 prosent kompensasjonsgrad, jf. forskriften § 2-2 andre ledd. Når inntekten forut for dagpengeperioden er høyere enn 6 G, fastsettes inntekt for pensjonsopptjening på samme måte som når inntekten forut for dagpengeperioden er lavere enn 6 G, og justeres deretter opp med en faktor tilsvarende forholdet mellom inntekten forut for dagpengeperioden opp til 7,1 G og 6 G, jf. forskriften § 2-2 tredje ledd. I inntekten for pensjonsopptjening skal det gjøres fradrag for utbetalte dagpenger som er opptjent i henhold til folketrygdloven § 20-5, jf. forskriften § 2-2 fjerde ledd.

Pensjonsopptjening for mottakere av dagpenger etter avtjent førstegangstjeneste

Et medlem som blir arbeidsledig etter avtjent verneplikt uten å oppfylle kravene til tap av arbeidsinntekt og minsteinntekt i folketrygdloven, tilstås dagpenger i henhold til folketrygdloven § 4-19. Dagpengegrunnlaget er da tre ganger grunnbeløpet. Bestemmelsene i

forskriften § 2-2 andre og fjerde ledd foreslås å gjelde tilsvarende for medlemmer som har mottatt dagpenger etter avtjent verneplikt, jf. § 2-2 femte ledd.

Pensjonsopptjeningen for fiskere og fangstmenn som mottar dagpenger

Forskrift 26. januar 1990 nr. 0067 gir særskilte regler om arbeidsledighetstrygd i fiske. I dag utgjør arbeidsledighetstrygden i fiske grunnlaget for pensjonsopptjening. Også ved mottak av arbeidsledighetstrygd i fiske er det behov for å fastsette grunnlaget for pensjonsopptjeningen sjablongmessig. Arbeidsledighetstrygden gis med en fast sats pr. uke, det vil si uavhengig av tidligere inntekt, og det er dermed ikke hensiktsmessig å endre grunnlaget for pensjonsopptjeningen til tidligere inntekt som for ordinære dagpengemottakere.

Departementet foreslår her at utbetalt arbeidsledighetstrygd i fiske fortsatt bør være utgangspunktet for pensjonsopptjeningen. For også å gi slike arbeidsledighetstrygdmottakere en forbedret pensjonsopptjening foreslår departementet å skalere opp grunnlaget for beregningen, det vil si utbetalte dagpenger, med en faktor tilsvarende den prosentvise forbedringen i grunnlaget det skal beregnes pensjonsopptjening av for ordinære dagpengemottakere, jf. forskriften § 2-3.

Departementet viser til at den foreslåtte forskriftsbestemmelsen knytter inntekt for pensjonsopptjening for fiskere og fangstmenn til beregningen av inntekten for pensjonsopptjening for ordinære dagpengemottakere, nærmere bestemt til omregningen av utbetalte dagpenger til 100 prosent kompensasjonsgrad, jf. § 2-2 andre ledd. Eventuelle endringer i kompensasjonsgraden for ordinære dagpengemottakere vil dermed påvirke pensjonsopptjeningen for fiskere og fangstmenn som mottar arbeidsledighetstrygd i fiske. Departementet viser til at en alternativ utforming av bestemmelsen kunne være å skalere opp grunnlaget for beregningen med en fast faktor eller fastsette inntekten for pensjonsopptjeningen i prosent av grunnbeløpet. Det bes om høringsinstansenes synspunkter på dette.

3.2 Pensjonsopptjening ved omsorgsarbeid

3.2.1 Omsorg for små barn

Departementet foreslår å videreføre innholdet i gjeldende forskrift 11. mars 1997 nr. 0203 om godskriving av pensjenspoeng (omsorgspoeng) for personer som har omsorg for små barn, jf. forskriftsforslaget kapittel 3 del A. I forbindelse med nye regler for alderspensjon i folketrygden er det behov for tilpasninger av ordlyden i denne forskriften.

Departementet foreslår å videreføre gjeldende bestemmelse om at krav om omsorgsopptjening må fremsettes senest i løpet av kalenderåret etter det kalenderår kravet gjelder. Som følge av at ordningen med omsorgsopptjening for barn gis virkning også for år før 1992 for opptjening av pensjonsrettigheter i ny alderspensjon, foreslår departementet imidlertid en særskilt frist for fremsetting av krav om godskriving av omsorgspoeng for år før 1992, jf. forskriften § 10-3. Departementet viser til at omsorgsopptjeningen vil få større betydning for alderspensjonen i ny alderspensjon og vil vurdere om det er hensiktsmessig å lempe på fristene for fremsetting av krav, herunder for overføring av omsorgspoeng mellom omsorgsytere. Det bes om høringsinstansenes synspunkter på dette.

Gjeldende forskrift 11. mars 1997 nr. 0203 foreslås opphevet samtidig med ikraftsettingen av samleforskriften, jf. forskriftsforslaget § 12-1 andre ledd.

3.2.2 Omsorg for syk, funksjonshemmet eller eldre pensjon

Departementet foreslår å videreføre innholdet i gjeldende forskrift 11. mars 1997 nr. 0204 om godskriving av pensjonspoeng (omsorgspoeng) for omsorgsarbeid for en syk, funksjonshemmet eller en eldre person, jf. forskriftsforslaget kapittel 3 del B. I forbindelse med nye regler for alderspensjon i folketrygden er det behov for tilpasninger av ordlyden i denne forskriften. Departementet foreslår å fjerne enkelte bestemmelser i gjeldende forskrift som ikke lenger har relevans, jf. gjeldende forskrift § 5 andre ledd andre punktum og § 6 andre ledd siste del av første punktum.

Gjeldende forskrift 11. mars 1997 nr. 0204 foreslås opphevet samtidig med ikraftsettingen av samleforskriften, jf. forskriftsforslaget § 12-1 andre ledd.

3.3 Forholdstall og delingstall

I kapittel 4 i samleforskriften foreslås det at forholdstall og delingstall for det enkelte årskull skal fastsettes innen 1. juli i fastsettelsesåret. Departementet foreslår også bestemmelser for å presisere de beregningstekniske forutsetninger som skal ligge til grunn for fastsetting av forholdstall og delingstall.

3.4 Minste pensjonsnivå for pensjonistektepar

Etter folketrygdloven § 19-8 tredje ledd skal minste pensjonsnivå etter lav sats ytes til den som lever sammen med en ektefelle som mottar foreløpig uførepensjon, uførepensjon eller alderspensjon. Pensjonistektepar skal likevel ikke få lavere samlet pensjon enn de ville fått dersom begge hadde hatt pensjon lik minste pensjonsnivå etter ordinær sats.

I samleforskriften kapittel 5 foreslår departementet bestemmelser som er unntak fra reglen i § 19-8 tredje ledd. Bestemmelsene innebærer at tidligere regler om ”glidende” sats for særtillegg videreføres for ektepar som helt eller delvis omfattes av dagens alderspensjon. Bestemmelsene er tilpasset fleksibelt uttak, levealdersjustering og overgang til ny alderspensjon og gjelder ved uttak av alderspensjon fra og med 1. januar 2011.

Departementet viser til at bestemmelsene om minste samlede pensjonsnivå for pensjonistektepar ville blitt svært omfattende og kompliserte dersom de fullt ut skulle ivareta prinsippet om nøytralt uttak av alderspensjon. I forslag til forskrift har departementet derfor lagt til grunn at det er ektefellenes til en hver tid faktiske pensjonsnivå som har betydning for om det skal utbetales et pensjonstillegg til én av eller begge ektefellene, jf. folketrygdloven § 19-8 syvende ledd og forskriftsforslaget § 5-3. Forskriftsforslaget innebærer at man ser på garantien om minste pensjonsnivå for ektefeller som en garanti for samlet årlig ytelse. Departementet mener at forslaget i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet bak bestemmelsene om minste samlede pensjonsnivå. Det vises i denne forbindelse også til at Arbeids- og velferdsdirektoratet har foretatt beregninger som viser at svært få personer påvirkes av en slik forenkling og at de økonomiske konsekvensene er små.

3.5 Omregning av pensjon på grunnlag av opptjening mv. etter pensjonsuttak

I kapittel 6 i samleforskriften foreslår departementet nærmere regler for omregning av pensjon ved ny opptjening, endring av sivilstand og økt trygdetid etter uttak som skal sikre at pensjoner blir korrekt beregnet. Del A gjelder dagens alderspensjon (kapittel 19) og del B

gjelder ny alderspensjon (kapittel 20). Det vises til omtale i Ot.prp. nr. 37 (2008-2009), punkt 7.5.8. og avsnitt 6.6, punkt 6.7.1 og punkt 6.7.2.

Ved omregning av pensjon etter folketrygdloven § 19-13 skal det tas hensyn til eventuell basispensjon som det ikke er avkortet mot tidligere. Dette innebærer i praksis at man lar basispensjonstillegget, restpensjonstillegget og pensjonstillegget anta både positive og negative verdier. Basispensjonstillegget vil være negativt dersom basispensjonen er større enn det uavkortede basispensjonstillegget ved beregning etter folketrygdloven § 19-9. Dette innebærer altså at basispensjonstillegget blir avkortet ned til null før hele basispensjonen er hensyntatt. Negative størrelser kan også oppstå ved senere beregninger, i første rekke ved økt opptjening som fører til at pensjonstillegget avkortes ytterligere, og i enkelte tilfeller når sivilstanden endres fra enslig til gift, fordi retten til pensjonstillegg da endres fra høy til ordinær sats. Hensikten med bestemmelsene er å sikre at personer ikke får utbetalt pensjonstillegg de ikke er berettiget til eller får utbetalt for høyt pensjonstillegg når for eksempel økt trygdetid etter uttak gir grunnlag for utbetaling av slik pensjon. I praksis vil for eksempel et pensjonstillegg som er negativt framstå som at pensjonstillegg under utbetaling er null (det gjøres ikke noe fratrukk i utbetalingen), og formålet er altså å ha en hjelpestørrelse slik at videre omregninger av pensjonen blir korrekte.

Tilsvarende skal det ved omregning av pensjon etter folketrygdloven § 20-17 tas hensyn til eventuell pensjonsbeholdning som det ikke er avkortet mot tidligere. Dette innebærer at man lar garantipensjonsbeholdningen og garantipensjonen anta både positive og negative verdier. Garantipensjonsbeholdningen vil være negativ dersom 80 prosent av pensjonsbeholdningen er større enn den uavkortede garantipensjonsbeholdningen ved beregning etter folketrygdloven § 20-11. Hensikten med bestemmelsen er å sikre riktig beregnet garantipensjon.

Et eksempel kan illustrere dette. En person fra 1963-kullet har ved 62 år 35 års trygdetid og en opptjent inntekstpensjonsbeholdning på om lag 2 280 800 kroner (for eksempel ved en inntekt på 5 G i 35 år). Delingstallet ved 67 år er 15,69. Dersom personens sats for garantipensjon ved 67 år utgjør 130 065 kroner, vil garantipensjonsnivået utgjøre 35/40 av dette etter justering for trygdetid, det vil si om lag 113 800 kroner, og uavkortet garantipensjonsbeholdning vil utgjøre 1 785 600 kroner. Personen har ikke rett til garantipensjon fordi garantipensjonsbeholdningen etter avkorting mot inntekstpensjonsbeholdningen gir et negativt beløp på minus 39 000 kroner. Ved ett års økt trygdetid øker garantipensjonsbeholdningen med 1/40 multiplisert med garantipensjons-satsen og 1963-kullets delingstall ved 67 år, det vil si med om lag 51 000 kroner. Ved 63 år vil garantipensjonsbeholdningen dermed utgjøre om lag 12 000 kroner når vedkommendes trygdetid øker fra 35 til 36 år og det ikke foreligger ny opptjening. Dersom man i stedet hadde sett bort fra det negative tallet og satt garantipensjonsbeholdningen til null ved 62 år, ville garantipensjonsbeholdningen økt fra 0 ved 62 år til 51 000 kroner ved 63 år, og dermed blitt beregnet for høy. I eksemplet er det ikke tatt hensyn til eventuelt uttak.

Departementet foreslår i forskriften § 6-3 bestemmelser om omregning av pensjonen ved ny opptjening etter uttak i de tilfellene uttaket er gradert og hele restpensjonstillegget er avkortet mot, samtidig som en del av pensjonen under utbetaling er pensjonstillegg. Det foreslås at omregning i slike tilfeller skjer gjennom en oppdatering av pensjonsgraden. I forskriften § 6-6 foreslås det tilsvarende bestemmelser som gjelder for ny alderspensjon. Hensikten med bestemmelsene er å sikre at det ikke utbetales for høyt pensjonstillegg eller for høy garantipensjon når økt opptjening etter uttak gir grunnlag for utbetaling av et lavere pensjonstillegg eller en lavere garantipensjon enn tidligere.

Departementet foreslår i § 6-4 bestemmelser om omregning av pensjon ved endring i sivilstand mv. etter uttak. ”Med videre” viser her til at retten til satser kan endres også i andre tilfeller enn endringer i sivilstand, for eksempel får en gift person samme grunnpensjon som gjelder for enslige når ektefellen bor på sykehjem. På grunn av reguleringen, mulighetene for gradert pensjon og at pensjonene skal justeres for uttaksalder, må omregningen av pensjonen ved endring i sivilstand skje etter særskilte prinsipper. Hovedprinsippet som legges til grunn for omregningene er at to personer som på et gitt tidspunkt har rett til samme satser (har samme sivilstand) og ellers har samme opptjenings- og uttakshistorikk, bør få samme pensjoner og restpensjoner. De viktigste tilfellene som fører til omregning ved endring i sivilstand mv. er endringer som endrer retten til grunnpensjon eller minste pensjonsnivå (pensjonstillegg), samt at gjenlevendefordeler i alderspensjonen til en gjenlevende ektefelle oppstår eller faller bort. I tillegg gjelder visse regler fra folketrygdloven av 1967 som etter overgangsregler fremdeles har betydning for enkelte ved endring i sivilstand mv.

Omregningen ved endring i sivilstand foretas ved å beregne ny basisgrunnpensjon, ny basistilleggspensjon og nytt basispensjonstillegg etter reglene i folketrygdloven § 19-5. Nye pensjoner under utbetaling framkommer ved at disse basisstørrelsene multipliseres med forholdet mellom grunnpensjon under utbetaling før endring i sivilstand mv. og basisgrunnpensjonen før endring i sivilstand mv. Forholdet reflekterer regulering etter uttak og annen uttakshistorikk, herunder valg av pensjonsgrad. Det er mest hensiktsmessig å benytte grunnpensjonen i denne omregningen på alle deler av pensjonen, siden ikke alle har tilleggspensjon og/eller pensjonstillegg, og man ellers vil måtte ha en rekke unntaksbestemmelser for disse tilfellene. På samme måte benyttes forholdet mellom restgrunnpensjon før endring i sivilstand mv. og basisgrunnpensjon før endring i sivilstand mv. for å beregne nye restpensjoner. Denne omregningsmetoden vil i de aller fleste tilfeller innebære at man får samme resultat som om man hadde beregnet hva pensjonen og restpensjonen ville vært dersom man hadde hatt den nye sivilstanden siden første uttak og deretter gjort beregninger av alle senere endringer, men er vesentlig enklere å gjennomføre teknisk. Tilsvarende foreslås også for pensjon til personer som ikke omfattes av fleksibelt uttak (årskull til og med 1942) for å ta hensyn til regulering etter uttak, jf. forskriften § 11-3.

Departementet foreslår tilsvarende bestemmelser i § 6-7 om omregning av garantipensjon ved endring i sivilstand mv. etter uttak for de som omfattes av ny alderspensjon. Forslaget samsvarer med den fremgangsmåten som er beskrevet i punkt 6.7.2 og boks 6.14 i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009).

3.6 Beregning av effekten av levealdersjusteringen ved 67 år ved regulering av garantipensjon og satsene for minste pensjonsnivå

Departementet foreslår i samleforskriften kapittel 7 at effekten av levealdersjusteringen for 67-åringer i reguleringsåret som benyttes ved regulering av garantipensjon og satsene for minste pensjonsnivå for år til og med reguleringsåret 2029 skal beregnes som forholdet mellom forholdstallet ved 67 år i reguleringsåret og forholdstallet ved 67 år i året før reguleringsåret, jf. forskriften § 7-2 første ledd bokstav a. Fra og med reguleringsåret 2030 foreslås det at effekten av levealdersjusteringen for 67-åringer i reguleringsåret skal beregnes som forholdet mellom delingstallet ved 67 år i reguleringsåret og delingstallet ved 67 år i året før reguleringsåret, jf. forskriften § 7-2 første ledd bokstav b.

3.7 Regulering ved endring av pensjonsgrad

Regulering av pensjon under opptjening, av pensjonsbeholdning og av pensjon under utbetaling skjer årlig med virkning fra 1. mai. Pensjon under opptjening og pensjonsbeholdning reguleres forskjellig fra pensjon under utbetaling. Dersom pensjonen har blitt tatt ut for første gang eller pensjonsgraden har vært endret siste år, innebærer det endringer i hvor stor del av pensjonen som har vært henholdsvis under opptjening og under utbetaling siste år.

I kapittel 8 i samleforskriften foreslår departementet bestemmelser om regulering i de tilfellene uttaksgraden ved reguleringstidspunktet (1. mai) er en annen enn uttaksgraden det siste året før reguleringstidspunktet. Det foreslås å vekte reguleringsfaktorene for pensjon under opptjening og utbetaling i forhold til uttaksgrad og -tidspunkt, slik at ulik regulering ikke skal påvirke nøytraliteten i uttaksmodellen. Ved uttak av full pensjon i november vil for eksempel pensjonen på reguleringstidspunktet i mai året etter ha vært under opptjening i den ene halvparten av det siste året, og under utbetaling i den andre halvparten av det siste året. Pensjonen reguleres da med et gjennomsnitt av reguleringsfaktorene for pensjon under opptjening og pensjon under utbetaling.

3.8 Garanti for opptjente rettigheter

Personer som helt eller delvis er omfattet av nye regler for opptjening av alderspensjon i folketrygden er i folketrygdloven § 20-20 gitt en garanti for at pensjonen ikke skal være lavere enn rettigheter opptjent etter dagens regler for opptjening av alderspensjon pr. 31. desember 2009, justert for effekten av levealdersjusteringen ved 67 år. Eventuelt garantitillegg kommer først til utbetaling for personer tilhørende 1954-årskullet som fyller 67 år i 2021. Det vises til nærmere omtale i Ot.prp. nr. 37 (2008-2009) under punkt 9.2.3.

I samleforskriften kapittel 9 foreslås det regler til gjennomføring av garantibestemmelsen, herunder hvordan justeringen for effekten av levealdersjusteringen ved 67 år skal beregnes. Det foreslås også regler om beregning av garantitillegget i de tilfellene pensjon tas ut helt eller delvis før eller etter 67 år. Departementet foreslår videre at garantitillegget skal fastsettes med endelig virkning på grunnlag av opptjente rettigheter ved fylte 67 år. Endringer i den enkeltes pensjon etter fylte 67 år som følge av endret sivilstatus, ny opptjening eller økt trygdetid vil dermed ikke påvirke garantitillegget, jf. forskriftsforslaget § 9-5. Departementet har foreslått en endring i folketrygdloven § 20-20 som presiserer dette, jf. Ot.prp. nr. 106 (2008-2009).

3.9 Fastsetting av pensjonsbeholdning for pensjongivende inntekt og pensjonspoeng mv. opptjent før 1. januar 2010

Nye opptjeningsregler i folketrygden trer i kraft 2010. Fra 2010 vil pensjonsopptjening for de som omfattes av nye opptjeningsregler tilføres pensjonsbeholdningen årlig etter reglene i folketrygdloven § 20-4. De nye opptjeningsreglene gjelder fra og med 1954-kullet. Det innebærer at mange vil ha tjent opp pensjon også før 2010 som skal inngå i vedkommendes pensjonsbeholdning. I samleforskriften kapittel 10 foreslår departementet bestemmelser om omdanning av tidligere pensjongivende inntekt og pensjonsopptjening ved omsorgsarbeid til en pensjonsbeholdning pr. 1. januar 2010. Departementet foreslår at fremsetting av krav om godskriving av omsorgspoeng for år før 1992 må fremmes innen 31. desember 2015.

3.10 Overgangsbestemmelser

Departementet foreslår i samleforskriften kapittel 11 enkelte utfyllende bestemmelser til lov 5. juni 2009 nr. 32 om endringer folketrygdloven (ny alderspensjon) del II – Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser.

Fleksibelt uttak av alderspensjon iverksettes fra 1. januar 2011. For personer fra 1943-kullet som tar ut og stanser pensjon i 2010 skal det tas hensyn til utbetalt pensjon i 2010 ved nytt uttak fra 2011. Hensikten med bestemmelsen er å forhindre at slike personer kan få en uforholdsmessig høy pensjon ved for eksempel å ta ut pensjon ved 67 år i 2010, stanse uttaket i desember 2010, for så å ta ut på nytt i januar 2011 når fleksibelt uttak er innført, og få pensjonen justert med forholdstallet som gjelder på uttakstidspunktet og som vil være lavere enn forholdstallet ved 67 år ville ha vært. Nærmere regler om dette foreslås i § 11-1.

Departementet foreslår regler om hvordan omregning når faktisk poengtall foreligger skal skje for personer født i 1943 som tar ut pensjon i 2010 beregnet med foreløpig poengtall, jf. forskriftsforslaget § 11-2. Departementet foreslår tilsvarende bestemmelser om omregning av pensjon for personer født til og med 1942 ved økt opptjening og endring i sivilstand mv. etter uttak. Pensjon beregnet med foreløpige poengtall skal omregnes dersom pensjonsuttak beregnet med endelig fastsatte poengtall ville gitt ulik alderspensjon. Omregning skal også foretas dersom opptjente pensjonspoeng eller økt trygdetid etter uttaket kan gi høyere pensjon, jf. forskriften § 11-3.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forskriftsforslagene antas ikke å ha økonomiske og administrative konsekvenser utover det som er omtalt i forbindelse med endringene i folketrygdloven som følge av innføringen av ny alderspensjon i Ot.prp. nr. 37 (2008-2009) kapittel 11.

Utkast til forskrifter – vedlegg

Forslag til forskrift til utfylling og gjennomføring av regulering av alderspensjon og av grunnbeløpet i folketrygden

Forslag til forskrift til utfylling og gjennomføring av kapittel 19 og kapittel 20 om alderspensjon i folketrygden